

УЯВА ТА ІНДИВІДУАЛЬНА ТВОРЧІСТЬ ХУДОЖНИКА. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ РІЗНИХ НАПРЯМКІВ У СУЧАСНОМУ МИСТЕЦТВІ

Кирилова-Гусякова А. А.

студентка 5 курсу ОР бакалавр
спеціальність 053 «Психологія» ФПСР

Керівник: Юнг Н. В.

к.психол.н, доцент кафедри практичної та клінічної
психології, ФПСР

Дослідження уяви як психічного процесу стикається з проблемою, оскільки він є одним з найменш вивчених психічних процесів. Незважаючи на те, що уява як психічний феномен почала досліджуватися ще до виникнення психології як незалежної науки, обсяг і глибина накопичених емпіричних даних та теоретичних узагальнень значно відстають від подібних досягнень у сфері інших пізнавальних процесів, таких як пам'ять, мислення, увага, сприйняття та інші [3].

Проблему уяви розглядали як зарубіжні, так і вітчизняні психологи: Л. Виготський, В. Вундт, Р. Немов, С. Рубінштейн, Т. Себар, І. Розет, Г. С. Альтшуллер, С. Д. Максименко та інші. [3]

У психологічному контексті, уява часто вважається окремим психічним процесом, який співіснує з іншими, такими як сприйняття, пам'ять, увага тощо.[3]

Психологи вважають уяву універсальною здатністю людини створювати нові, цілісні образи реальності. Цей процес включає переосмислення практичного, сенсорного,

інтелектуального та емоційно значущого досвіду. Уява також розглядається як інструмент оволодіння потенційним майбутнім, та наділяє діяльність цілеспрямованістю.

Уява - це психічний (інтелектуальний) процес, тісно пов'язаний з образами та уявленнями, який формує образи предметів, ситуацій та обставин та створює нові зв'язки між вже відомими образами та знаннями. Уява дозволяє людині переступати межі реальності, переміщувати об'єкти та події в минуле, майбутнє, в будь-який всесвіт та простір.

У підручнику з психології за редакцією Скрипченко О. В. дається наступне визначення поняттю уява: уява - це психічний процес створення людиною нових образів на основі її попереднього досвіду.

Відомий психолог С.Д. Максименко визначає уяву як специфічно людський психічний процес створення людиною нових образів на основі її попереднього досвіду, що виник і сформувався у процесі праці.

Л.С. Виготський висунув основний принцип уяви: творчий потенціал уяви безпосередньо залежить від обсягу та різноманітності попереднього досвіду людини. Цей досвід відображає реальність і складається з елементів, взятих з неї. Таким чином, чим більше досвіду має людина, тим більше матеріалу доступно для її уяви. [5]

Уява є психологічним відображенням реальності в нових та незвичних комбінаціях та зв'язках, які базуються на перетворенні попереднього особистого досвіду. Це процес створення образів об'єктів, подій та ситуацій, які суб'єкт ніколи не сприймав у реальності. [3]

Сучасні наукові дослідження підкреслюють важливість вивчення ролі уяви не тільки в пізнавальному процесі, але й в загальному психологічному функціонуванні людини. Особливо привабливим є вивчення творчої (креативної) уяви. Незважаючи на визнання значущості креативної уяви в творчості, моделюванні, прогнозуванні та

інших сферах, механізми креативної уяви все ще потребують додаткового дослідження. [3]

Вивчення феномену уяви як чинника, що стимулює творчу активність належить до специфічної проблематики сучасної психології творчості.

Творча уява - процес побудови нових психічних образів шляхом переробки досвіду, набутого людиною упродовж життя.

У процесі вирішення імажинативних завдань уява виконує такі функції: пізнавальну, антиципаційну, регулюючу (включаючи регулювання емоційних станів), цілепокладальну та контрольну-коригувальну.

Уява відіграє вирішальну роль у творчому процесі митця. Саме тому через продукти творчої діяльності можна дослідити внутрішній світ художника. [3]

Творчий процес у мистецтві вимагає активного використання уяви: перед тим, як зафіксувати образ на папері або полотні художник спочатку формує його у своїй уяві, вкладаючи в цей процес свідомі зусилля. [4]

Сучасне мистецтво (з англ. contemporary art) - об'єднання різноманітних художніх течій, що виникли у другій половині двадцятого століття. Це мистецтво виникло на основі модернізму, який включає в себе різні напрями мистецтва, до яких відносяться: футуризм, експресіонізм, неоімпресіонізм, постімпресіонізм, модерн, абстрактне мистецтво, сюрреалізм, функціоналізм, кубізм, дадаїзм, та інші. [2]

Головним напрямком сучасного мистецтва ХХІ сторіччя є постмодернізм (з французької мови (postmodernisme) - широка течія у мистецтві, що відбиває прагнення сучасних художників знайти нові значення. [2]

Постмодернізм не є однорідним стилем, а скоріше є сукупністю течій, які об'єднуються загальним філософським підходом. Постмодерна культура являє собою

різноманітний феномен, який не має строго певної ідеологічної основою. Постмодерністи не формували універсального канону, єдине основне твердження, яке вони заявляють, це необмежена свобода самовираження. [2]

Можна виділити такі стилі, що відносяться до постмодернізму: дадаїзм, заснований на використанні колажу; поп-арт, який об'єднав масову культуру та мистецтво; концептуалізм, у якому головна увага приділяється передачі ідеї; абстракція, що включає постживопис та ліричний живопис; асамбляж - це колаж з об'ємних елементів, що розташовані на площині картини; живопис кольорового поля; процес-арт, де презентація роботи глядачеві (перформанс) є невід'ємною частиною творчого процесу.[2]

Отже, уява відіграє вирішальну роль у творчості художника. Дослідження художньої уяви може надати нам глибше розуміння впливу мистецтва на людей і культуру, а також важливості мистецтва як засобу вираження та обробки цих впливів. Вивчення творчої уяви художника є одним з найбільш доступних і актуальних напрямків у цій області. Ми можемо дослідити внутрішній світ художника через його творчі продукти.

Література

1. Васянович Г. П. Основи психології : навчальний посібник. К. : Педагогічна думка , 2012. 114 с.

2. Естетика у сучасному світі.
<http://estetica.etica.in.ua/suchasni-mistetski-ta-estetichni-naryami-hhi-st/>

3. Кузнецов М.А., Заїка Є.В. Психологія уяви: Навчально-методичний посібник. Харків: ХНПУ, 2013. 151 с.

4. Максименко С. Д. Загальна психологія : навчальний посібник видання 3-є, перероб. та доповн. Київ : Центр учбової літератури, 2008, 271 с.

5. Павелків Р.В. Загальна психологія. Підручник. К.:
Кондор, 2009. 576 с.